

Aan de gemeenteraad van Loon op Zand
postbus 7
5170 AA Kaatsheuvel

datum:28-07-2015

Betreft: zienswijze ontwerp-bestemmingsplan Natuurbegraafplaats Huis ter Heide
ons kenmerk: LOON.BEGRAAF.2015

Geachte raad,

Hierbij dienen wij, in afstemming met de Brabantse milieufederatie, een zienswijze in op het ontwerp-bestemmingsplan "Natuurbegraafplaats Huis ter Heide".

Onvoldoende onderzoek naar de milieugevolgen.

Om het plangebied als natuurbegraafplaats te kunnen gebruiken zijn een aantal soms ingrijpende maatregelen noodzakelijk in de bodem, de waterhuishouding en inrichting van het terrein zelf. Daarnaast zal ook de gebruiksdruk toenemen. In het plan ontbreekt een concrete aanduiding welke delen van de bodem geschikt of ongeschikt zijn wegens de uit natuurbehoud gewenste actuele en vooral ook toekomstige grondwaterstand. Verder ontbreekt een inventarisatie van fysieke hindernissen zoals sloten, greppels, rabatten die een gebruik als begraafplaats in de weg staan. Evenmin wordt inzicht geboden in de groeiplaats van bestaande bomen struiken en waardevolle vegetaties waar evenmin begraven kan plaats vinden. Pas indien zulk een inventarisatie heeft plaats gevonden, en dus en reëel inzicht geboden kan worden in de feitelijke belemmeringen, kan inzicht verkregen worden in de feitelijke potentiële begraafcapaciteit.

En dan pas is het mogelijk om een concreet inrichtingsplan te maken waarbij exact kan worden aangegeven waar en in welke mate begraven kan worden rekening houdende met de te behouden natuur-en cultuurkenmerken. En welke maatregelen getroffen dienen te worden tot de bereikbaarheid t.b.v. het begraven zelf maar voor de toekomstige bezoeken door de nabestaanden. Met de nu voorziene hoge begraafdichtheid van 450 plaatsen per ha/ die buiten de te behouden bomen en andere waardevolle elementen dienen plaats te vinden , valt te voorzien dat er een zeer intensieve ontsluiting dient plaats te vinden met een hoge mate van ruimtelijke versnippering van dien. Van de gebiedssamenhang als een ongestoord oppervlak, zal zo niets meer overblijven . In het geval er geen intensief padenstelsel zal worden aangelegd dan zullen de grafzoekenden door het ruige terrein dienen te struinen op hun zoektocht naar de overledenen. Ook dat zal tot versterking van de natuurwaarden van het gebied voeren.

Hoe het ook zij, op dit moment ontbreekt een concreet plan tot gebiedsinrichting en is het onmogelijk op verantwoorde wijze de milieugevolgen in beeld te brengen. Daardoor kan uw raad ook niet op de vereiste zorgvuldige wijze de belangen afwegen welke hier in het geding zijn. U dient deze zaak daarom aan te houden tot dat wel een gedegen gevolgen onderzoek op tafel gelegd kan worden.

EHS, bestaande natuur

De geplande Natuurbegraafplaats ligt geheel in een bestaand natuurgebied dat deel uitmaakt van de EHS. In art. 5.1 van de Verordening Ruimte (VR) staat dat een bestemmingsplan in de EHS bedoeld is voor het behoud, herstel of de duurzame ontwikkeling van de ecologische waarden en kenmerken van de onderscheiden gebieden en regels stelt ter bescherming daarvan., daarbij rekening houdend met de overige aanwezige waarden en kenmerken, waaronder die van de cultuurhistorie. In de toelichting op de VR staat: Het doel van het EHS-beleid is het veiligstellen van ecosystemen en het realiseren van leefgebieden met goede condities voor de biodiversiteit. Deze leefgebieden zijn belangrijk voor dier- en plantensoorten.

Ons primaire bezwaar is dat de natuurbegraafplaats in de bestaande natuur komt. Een natuurbegraafplaats in de bestaande en gerealiseerde natuur van de EHS kan leiden tot aantasting van de waarden en kenmerken van het gebied en tot verstoring van het gebied.

Natuurbegraafplaatsen kunnen mits op de juiste plek en met de juiste inrichting en beheer bijdragen aan het realiseren van de EHS. Het moet dan echt gaan om de verwerving van agrarische gronden en de inrichting van die gronden als natuur. Met de realisatie van een natuurbegraafplaats op een agrarisch perceel laat je natuur na. In bestaande natuur (gerealiseerde EHS) zien wij de aanleg van natuurbegraafplaatsen niet als een meerwaarde; een Natuurbegraafplaats leidt tot aantasting en verstoring, van de natuur, ingrepen in de bodem, meer betreding en een niet natuurlijk beheer van het watersysteem en verwordt de natuur tot een begraafpark.

Voor de natuurbegraafplaats Huis te Heide wordt uitgegaan van een graf dichtheid van ca. 425 ha graven per ha. Dat betekent dat voor de realisatie van de natuurbegraafplaats er om de 4,5 meter meter een gat met een oppervlakte van ca. 2 m2 moet worden gegraven. Dit kan niet zonder het wortelstelsel van een boom aan te tasten en zal ten koste gaan van de kwaliteit van de bomen. Bij het tenietgaan van bomen, bossage en ontworteling, zal mogelijk ook schade kunnen worden berokkend aan de resterende bossage. Een inrichtingsplan met daarop de situering van de bestaande bomen en een plan met daarop aangegeven waar de graven worden gepland is nodig om inzicht te hebben in de te verwachten aantasting en schade. Ook de bodem zal worden aangetast. Het gaat om een deels rijke, oude bosbodem met op sommige plekken een rijke humuslaag.

Veel lichamen bevatten tegenwoordig zware metalen, hormonen en medicijnen en mogelijk ook protezen en implantaten, zoals bijvoorbeeld siliconen vullingen. Dit leidt mogelijk tot milieu-effecten op de bodem en op natuur. Sommige stoffelijke resten zijn niet of moeilijk vergankelijk. Uit de toelichting blijkt niet of vanwege de mogelijke milieubelasting (zoals t.g.v. medicijnen, implantaten, Chemo) overledenen geweigerd worden op de begraafplaats. In de regels is hier niets over opgenomen, maar dit willen wij graag beantwoord zien in het plan.

Voor de grafregistratie worden plastic ID Markers meebegraven voor de registratie en lokalisatie van de stoffelijke overschotten. Deze plastic materialen met een GPS chip zijn onnatuurlijk en leiden mogelijk tot verontreiniging van de bodem. Wij hebben begrepen dat hier mogelijk geen gebruik wordt gemaakt, omdat

er met een inmetingssysteem kan worden gewerkt. Bovendien is deze chip onderhevig aan de tand des nieuwe tijds; er komen steeds nieuwe systemen die weer om nieuwe middelen vragen. De oude chips zitten dan eenmaal in de grond. En verzoeken u om het gebruik hiervan niet toe te staan.

Het plangebied voor de natuurbegraafplaats omvat 35,75 ha, in tegenstelling tot de 20 ha die wat Natuurmonumenten noemde tijdens een gesprek op 16 juli. Dat zou betekenen dat er maximaal ca. 15.000 graven kunnen worden gerealiseerd in plaats van de eerder veronderstelde ca. 10.000 graven. Dat is veel meer dan waarvan tijdens het overleg met NM over gesproken is.

De functie van natuurbegraafplaats in de EHS zal leiden tot verstoring. Er zullen naar verwachting ca. 700 a 800 graven per jaar worden uitgegeven. Dat is dus minimaal gemiddeld 2 begrafenissen per dag. In de toelichting op het plan en de bijlage wordt uitgegaan van zo'n 60 tot 80 auto's per begrafenis. Dit leidt tot verstoring van de rust. Rustgebieden zijn tegenwoordig uitermate schaars.

Daarnaast worden er nieuwe, gedeeltelijk verharde paden aangelegd voor het gebruik van machines voor grafdelving en voor het bereiken van de graven.

Het gebied zal daardoor veel intensiever worden bereden en betreden.

Er zal 6,5 ha bos worden gekapt, waarvan maar 6 ha wordt herplant op een nog niet bekend locatie. Is hiervoor al een melding gedaan en is deze geaccepteerd? Van de resterende 28,5 ha bos zal flink worden gedund op een aantal toekomstbomen na. Of dit nog als bos aan te merken is onder de Boswet is wordt niet duidelijk onderbouwd in het plan.

Dood hout is noodzakelijk voor de biodiversiteit. Volgens de moderne ecologische inzichten voor bos- en natuurbeheer wordt dood hout niet meer verwijderd. Met de verwijdering van bos (eiken) worden de condities voor de EHS geschaad.

Natuurcompensatie

Wij constateren dat een natuurcompensatieplan ontbreekt. Volgens ons is Natuurcompensatie nodig ter compensatie van een parkeerplaats die in de EHS wordt aangelegd, de kap van bestaand bos, de uitbreiding van de ontvangst- en ceremonieruimtes en de verdere afwijkings- en uitbreidingsmogelijkheden in het ontwerpplan voor bebouwing. Ook wordt de bestaande natuur ten behoeve van de functiewijziging voor de begraafplaats als park ingericht, met nieuwe halfverharde en onverharde paden, ten koste van natuur, zo blijkt uit de Toelichting en het inrichtings- en beheersplan.

Uit de plantoelichting (blz. 11 tabel en blz. 17) blijkt dat er 6,5 ha bos wordt gekapt. Daarbij gaat het om bos dat in 1900 reeds bestaande natuur was, volgens de historische kaarten. Er zou 6 ha worden herplant in het kader van de Boswet. In het Inrichting- en beheersplan, als bijlage 1 van het plan Huis ter Heide, wordt daarvan ook melding gedaan. Echter, het Inrichtings- en beheersplan voldoet niet aan de eisen van een natuurcompensatieplan. Er gaat immers een aanzienlijke hoeveelheid bos en natuur verloren, waarbij volgens de compensatieregel (zie artikel 5.6 lid 2c) de te kappen oppervlakte een toeslag van 2/3 van het oppervlak en voor bos ouder dan 100 jaar, een maatwerktoeslag zou moeten omvatten en zou er dus minimaal 11 ha nieuw bos moeten worden gerealiseerd. Dit gebeurt niet en is ook niet juridisch verankerd in een overeenkomst. Tevens dient in een bestemmingsplan de bestemming nieuw bos te zijn opgenomen als compensatie.

Hydrologie en geomorfologie

Het gebied kent veel hoogteverschillen, ontstaan door aanvoer van zand in de laatste ijstijd. Het gebied is van oorsprong erg nat en bestond uit veen en veenmoerassen. Dit veen werd in de 16e eeuw afgegraven als brandstof. Daarna kwam de ontginning voor de landbouw op gang, maar doordat het een zeer nat gebied was en de ontwatering problemen gaf, lukte dat niet. Er onstonden natte heidevelden. Pas in de 19e eeuw werd er bos ingeplant. Deels op rabatten bij de lager gelegen terreingedeelten om zo hogere en drogere plantbasis voor de houtteelt te verkrijgen. Hierdoor is ter plaatse een grotere afwisseling van nat en droog geschapen. De rabattenstructuren zijn nog duidelijk waarneembaar. Ook zijn er nog afwateringssloten aanwezig. Uit het

plan wordt niet duidelijk in hoeverre deze sloten werkelijk bijdragen tot de waterafvoer en tot een ongewenste gebiedsverdroging voeren en of hier vanuit natuuroogpunt bekeken maatregelen gewenst zijn die waterafvoer te reguleren of geheel te stoppen. Evenmin is duidelijk in hoeverre gewenste grondwaterstandsverhoging zich verdraagt met de natuurbegraafdoelstellingen.

Wij zijn van mening dat een Natuurbegraafplaats hier vanuit hydrologie en natuur een ongewenste ontwikkeling is. Er is onvoldoende rekening gehouden met de hydrologische en geomorfologische situatie van het gebied.

Waarde archeologie

Oorspronkelijk lag op dit terrein in het bestemmingsplan buitengebied de aanduiding waarde archeologie 2.

Zie kaartje Huis ter heide ruimtelijke plannen. Nu zijn die waarden weggepoetst op de plankaart van het ontwerp-bestemmingsplan. In de regels ontbreekt de regeling voor archeologische waarden.

Natuuronderzoek

Volgens Waardenburg is er geen negatief effect voor de EHS en voor de Flora en fauna.

Gelet op het feit dat dit gebied ooit kwalificeerde als N2000-gebied, kunnen wij ons niet voorstellen dat er geen kwetsbare soorten in dit gebied aanwezig zijn. O.a. De Heikikker, de Zwarte Specht, Groene Specht komen hier voor en ook verschillende soorten roofvogels.

In 2006 was dit gebied nog als een begeleid natuurlijke eenheid aangeduid om de natuur er z'n gang te laten gaan en de randvoorwaarden daarvoor zijn aanwezig. Wij zijn van mening dat een begraafpark waar ingrepen regulier plaatsvinden hier niet past.

Waarde cultuurhistorie algemeen.

De wijze van in cultuur brengen van de gronden en de aard van de aangebrachte boombeplanting is kenmerkend voor de periode waarin deze hebben plaats gevonden. Met name de toepassing van greppels en rabatten om een betere boomteelt mogelijk te maken is kenmerkend. Het plan maakt niet duidelijk wat er met deze elementen zal gebeuren nu ze waarschijnlijk het gebruik als begraafplaats in de weg staan. Ook de afwisseling van boomaanplant is kenmerkend en draagt bij tot de diversiteit van de natuur- en landschapswaarden. Speciaal geldt dit voor de Douglassparren zoals die o.m. op de rabatten voorkomen. Deze woudreuzen dragen een monumentaal karakter en getuigen van de speciale houtbehoefte uit vroeger tijd en het lange termijn denken dat ten grondslag lag aan de bebouwingcampagnes van de heidegebieden. De combinatie van sparren, rabatten en volgroeide wortelstelsels maakt dat hier feitelijk geen ruimte voorhanden is voor begraven zonder dat zeer ingrijpende verstoringen van bodem en bomen plaats vinden. Ook op dit punt biedt het plan geen enkele inzicht hoe hier feitelijk mee zal worden omgegaan.

Cultuurhistorisch waardevol complex Huis ter Heide.

Huis te Heide is aangeduid als cultuurhistorisch waardevol complex. Tot het landgoed en het complex behoren behalve het jachthuis ook het omliggend bos en natuurgebied. We constateren dat een zeer oud douglassparrenbos met woudreuzen dat zich omvormt naar gemengd bos wordt opgeofferd aan de begraafplaats. Dit deelgebied heeft een zeer rijke, waardevolle en soortenrijke bodem met reliefrijke structuur. Bovendien is het landschappelijk zeer waardevol en wordt dit door de recreant als zeer bijzonder en sfeervol ervaren.

In art. 24 VR is bepaald dat een bestemmingsplan kan voorzien in andere dan op grond van het geldende bestemmingsplan toegestane bouwactiviteiten en planologische gebruiksactiviteiten, waaronder wonen, mits de toelichting een verantwoording bevat waaruit blijkt dat:

- a. de beoogde ruimtelijke ontwikkeling een bijdrage levert aan het behoud of het herstel van het cultuurhistorisch karakter van het complex;
- b. de beoogde ruimtelijke ontwikkeling past binnen het te voeren beleid voor dat gebied.

Wij wijzen op het ontbreken van een cultuurhistorische waardenonderzoek. Wijziging van bestemming, bouw- en/of gebruiksactiviteiten dient volgens Verordening ruimte bij een historisch landgoed onderbouwd te worden met een dergelijk onderzoek en getoetst aan de voorwaarden onder a en b in art. 24.

Wij hebben geen onderbouwing aangetroffen waarom de ontwikkeling een bijdrage levert aan het behoud of herstel van het cultuurhistorisch karakter van het complex en/of past binnen het beleid voor het betreffende gebied. Wel kan vastgesteld worden dat het gebruik als begraafplaats op grote schaal niet past bij de kenmerken van landgoederen zoals Huis ter Heide er een is.

Nut en noodzaak

Wij vragen ons af of er niet te veel natuurbegraafplaatsen komen in relatie tot de vraag. Het "marktaandeel voor natuurbegraven is ca. 5%."

Van de ca. 138.000 overledenen per jaar wordt 60% gecremeerd, 40 % wordt begraven, waarvan 5 % marktaandeel voor natuurbegraven. Dat zouden nog geen 3000 overledenen zijn per jaar.

In Brabant zijn er al 5 natuurbegraafplaatsen: de Hoevens, de Baest, de Maashorst, Heeze-Leende en de Utrecht. Heeze-Leende en De Maashorst zijn ook van Natuurbegraven Nederland. En dan komen er nog 4 natuurbegraafplaatsen van NM in Brabant bij. Wij denken dat het aanbod de vraag ruimschoots zal overstijgen.

De onderbouwing van nut en noodzaak voor de ontwikkeling van deze Natuurbegraafplaats ontbreekt in het plan. Wij missen een financiële onderbouwing zien ter onderbouwing van nut en noodzaak.

Fasering plan

Hoe zit het met de fasering van het plan? In verschillende bijlagen, waaronder het inrichtingsplan en in bijlage 7, in de bijlagen van het Envita vooronderzoek, wordt fasering van de inrichting genoemd, maar onduidelijk is hoe de fasering verloopt. Zonder inzicht daarin kan geen serieus faseringsplan worden gemaakt.

Er wordt gesuggereerd dat de exploitatie als natuurbegraafplaats ruim 40 jaar zal beslaan. Maar dit is niet vastgelegd in het ontwerpplan. En dit betekent ook een zeer lange termijn van rustverstoring door begraafactiviteiten en bezoekers.

Kwaliteitsverbetering Landschap

Een belangrijk onderdeel in het geheel is de bepaling in de Verordening Ruimte 2014, de kwaliteitsverbetering van het landschap. Deze kwaliteitsverbetering van het landschap is een algemene bepaling, die voorziet in het versterken van landschapselementen, eventueel het leveren van een fysieke bijdrage voor de ecologische waarden en het behoud en herstel van cultuurhistorisch waardevolle bebouwing (zie art. 3.2 VR).

In dit verband zijn er vooral 2 zaken van belang, uitgesplitst naar het onderdeel ecologische hoofdstructuur en naar complex cultuurhistorisch belang.

Ten aanzien van de aanduiding "complex cultuurhistorisch belang" (zie pagina 20 van de plantoelichting), moet een toelichting gegeven worden vanwege de beoogde andere planologische gebruiksactiviteiten en moet aangetoond worden dat dit een verbetering is en een waarborging is van het complex als zodanig. Volgens de toelichting op dit artikel, zal met name ook vanwege de ligging in de ecologische hoofdstructuur, alleen een kleinschalige nieuwe activiteit aanvaardbaar zijn.

Er is geen onderbouwing overgelegd waaruit blijkt dat aan die voorwaarde wordt voldaan. Er mag 750 m² aan totale bebouwing worden gerealiseerd. Dit is bepaald in het voorschrift 4.2.2 onder c van de planvoorschriften, inclusief een inpandige bedrijfswoning. Daarbij bestaat ook nog de mogelijkheid dat op grond van artikel 4.3.2 onder c een vergroting van de bebouwing met maximaal 25% kan geschieden.

Het verbaast ons ook dat de vergroting van het te bebouwen oppervlak niet is vertaald in een compensatie en dit gerelateerd wordt aan de bepaling kwaliteitsverbetering van het landschap. Dit druist in tegen de regels van de Verordening. In de plantoelichting wordt op pagina 22 nauwelijks aandacht geschonken aan

de paragraaf kwaliteitsverbetering. Er wordt zelfs gesteld dat zonder meer ecologische winst zou worden behaald. Dit wordt op geen enkele wijze onderbouwd en lijkt ons volstrekt irreëel. Hierbij komt dat er ook een parkeerterrein voor 60 auto's wordt aangelegd. Ook dit wordt niet beoordeeld inzake de aantasting van de EHS.

Verder merken wij op dat niet bepaald is hoeveel graven er per hectare mogen worden gerealiseerd. Dit is niet verankerd in de voorschriften van artikel 3; bos. Er wordt iets over gezegd in de plantoelichting en gerefereerd aan een model begraafplaats maar dat is geen juridisch kader en bepaalt dus niet het aantal graven. Evenmin is bepaald met het begraven of er zogenaamde ID-markers, dan wel andere niet-vergankelijke materialen mogen worden begraven in de ondergrond.

In dit verband wijzen wij erop dat in artikel 1.39 van de definitie "Natuurbegraafplaats" is bepaald: "er wordt zo veel mogelijk gebruik gemaakt van onbehandelde en onbewerkte natuurlijke materialen". De woorden "zo veel mogelijk" sluiten dus niet uit dat er "geen gebruik" mag worden gemaakt van onbehandelde en onbewerkte of niet-vergankelijke natuurlijke materialen. Dit behoeft aanpassing van de regels.

Wij merken op dat verlichting van paden en wegen op de begraafplaats in de regels mogelijk wordt gemaakt. In een mondelinge toelichting stelde Natuurmonumenten dat er geen gebruik wordt gemaakt van verlichting. Wij verzoeken deze mogelijkheid uit de regels te schrappen.

Ten aanzien van de waterhuishouding wordt in de plantoelichting gesteld dat er aan bebouwd oppervlak 320 m² extra wordt gerealiseerd. Dit kan echter uitgebreid worden met 25% van het totaal te bebouwen oppervlak, via de ontheffing. Daarnaast zal er mogelijk nog een soort terrasverharding zal zijn, rondom de bebouwing.

Bovendien kan het zijn, dat vanwege intensief gebruik van de parkeerplaats, het toch niet wenselijk is dat dit halfverharding is, daar dit kan leiden tot milieuverontreiniging door bijvoorbeeld lekkages aan een motorvoertuig. De aan te brengen parkeergelegenheid zou toch als waterdichte verharding kunnen worden aangelegd, waarbij dan in ieder geval voorzien dient te worden in een compensatie dat het water nadat het een zand- en olieafscheider heeft bereikt, kan infiltreren in de bodem, om bodemverontreiniging te voorkomen.

Wij menen dat de een natuurbegraafplaats in strijd is met de ecologische waarden en kwaliteiten van het gebied en met de cultuurhistorische en landschappelijke waarden. Tevens menen wij dat een natuurbegraafplaats op gespannen voet staat met (herstel van) de hydrologische waarden. Wij missen een toereiken onderbouwing op het plan en wij menen dat het plan onvoldoende onzorgvuldig is voorbereid.

Hoogachtend,

W.C.Boons. secretaris
A.A. van Abeelen.voorzitter